



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### De Ervditione Religiosorum

Humbertus <de Romanis>

Ingolstadii, 1591

VD16 H 5888

5. Disciplina in locutione. Quod loquutio oris sit custodia animi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50980](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50980)



Risus habet maledictionem eius. Væ vobis qui *Luc. 6.*  
 nunc ridetis. Luctus verò habet eius benedi-  
 ctionem. Beati qui lugent. Inter risum discipli- *Matth. 5.*  
 natum & indisciplinatum distinguitur. Fatuus  
 in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens *Eccl. 21.*  
 vix tacitè ridebit. Risus indisciplinatus est velut  
 ebullitio stultitiæ. Os fatuorum ebullit stulti- *Pro. 15.*  
 tiam. Est etiam velut sonitus spinarum in igne.  
 Sicut sonitus spinarum crepitantium sub olla, *Eccl. 7.*  
 sic risus stulti. Risus indisciplinatus aliquando  
 est inuidiæ, aliquando perfidiæ, aliquando insa-  
 niæ. De primo dicit Poeta: Risus abest, nisi quem  
 visi fecere dolores. De secundo dicitur: Quasi *Pro. 10.*  
 per risum stultus operatur scelus. De tertio Au-  
 gustinus: Malunt sapientes se gerere sanos lu-  
 gentes, quàm freneticos ridentes.

*De disciplina in locutione. Et primò quòd custo-  
 dia oris est custodia animi.*

## CAPVT V.

**N**Otandū quòd maximè est necessaria oris  
 disciplina: eò quòd ex oris custodia fit cu-  
 stodia cordis. In custodia oris pro magna parte  
 est custodia cordis. Qui custodit os suum, custo- *Pro. 13.*  
 dit animam suam. Os est quasi porta hominis.  
 Vnde custodia oris tam necessaria est in homi-  
 ne, sicut in castro custodia portæ. Vnde quando  
 aliquis habet castrum, simplicè habens murum,  
 ad portam habet turrim: sic custodia oris est  
 custodia animæ. Valet etiam custodia oculorū  
 ad custodiam cordis: quia frequenter per ocu-  
 los mors intrat in animam. Sic intrauit ad ani-  
 mam matris nostræ Eux. Videns enim quòd  
 bonum



*Gen. 3.**2. Reg. 11.**Eccles. 28.**Pro. 25.**Matth. 15.*

bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuq; delectabile, tulit de fructu eius & comedit. Simile accidit in Dauid, cui aspectus mulieris, occasio fuit adulterij & homicidij. Custodia etiam aurium valet ad custodiam animæ. Frequenter enim per aures mors intrat ad animam. Hier. 9. Intrauit mors per fenestras nostras. Aurium portæ sunt multum timendæ, & diligenter custodiendæ: cum sint semper aperta. Vnde sepiendæ sunt secundum illud: Sepi aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire. Aures sepiuntur, cum ostentatione tristis faciei detractor repellitur. Ventus aquilo dissipat pluias: & facies tristis linguam detrahentem. Hieronymus: Nemo inuito auditorio libenter aliquid narrat. Præcipuè ad custodiam cordis valet custodia oris: quia non solum nocent animæ quæ per os intrant, sed etiam quæ ex ore exeunt, secundum illud: Quæ de ore procedunt, & de corde exeunt, ea coinquinant hominem. Habet os duo officia, scilicet officium sumendi cibum & potum toti corpori: & officium loquendi. Vtrobique verò potest accidere periculum: Quantum ad primum, maius periculum est, si custodia oris negligatur, quàm oculorum: quia per oculos intrant rerum similitudines: per os verò ipsæ res mansuræ corpori viuenti, quæ hominem multum immutant. Vnde qui custodit os suum, quantum ad sumptionem cibi & potus, custodit animam suam: quia custodit vitam naturæ & gratiæ. Vitam naturæ: quia hoc multum valet ad sanitatem. Eccles. 37. Qui abstinens est, adiiciet vitam, In eodem: In multis



multis escis erit infirmitas. Valet etiam ad custodiendam vitam gratiæ. Sobrietatem enim comitatur continentia. Vnde super Matth. 4. cap. dicit Glossa: Diabolus victus de Gula, non tentat de libidine. Si tentetur aliquis de ira, vel luxuria, vel loquacitate, post excessum in cibo & potu, facile acquiescit: non sic est, si sobrietatem seruauerit. Custodiendum est os à cibis & potibus, quasi proditoribus: qui quanto cum maiori gaudio recipiuntur, tanto plus nocent. Prouerb. 23. Dicitur de vino: Ingreditur blandè, & in fine mordebit vt coluber. Seneca: Voluptates inter res inuisissimas habe, & præcipuè exturba, quæ more latronum in hoc nos amplectuntur vt iugulent.

*Gloss. ordin.  
super illud:  
Hæc omnia  
tibi dabo.*

*Epist. 52. in  
fine.*

Custodia verò oris quantum ad locutionem, specialiter valet ad custodiam animæ. & pro illa specialiter videtur dixisse Salomon illud verbum: Qui custodit os suum, &c. Vnde subdit: Qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. Loquentem inconsideratè sequuntur hæc mala. Primò, conscientia remorsio. Qui multis utitur verbis, lædit animam suam. Secundò, gratiæ euacuatio. Sapiens in verbis amabilem se reddit, gratiæ autem fatuorum effundentur. Tertiò, confusio. Os stulti confusio proximum est. Impius confundit, & confundetur: In futuro verò damnatio, Mors

*Eccl. 20.*

*Eccl. 20.*

*Pro. 10.*

*Ibid.*

*Ibid.*

& vita in manibus  
linguæ.



*Secum-*



*Secunda pars huius Capit. Quòd magna diligentia est  
adhibenda in custodia linguæ quadruplici ratione.*

**Q**uadruplici ratione magna diligentia est  
adhibenda circa custodiam linguæ. Primò,  
quia eius custodia est valdè difficilis. Secundò,  
quia est valde utilis. Tertiò, quia valde indecens  
est circa eius custodiam negligentia. Quartò,  
quia hæc negligentia est valde periculosa. Dif-  
ficultatem custodiendi linguam, primò osten-  
dit nobis natura; quæ linguam includit, sicut so-  
lent includi crudelia animalia, & indomita, ne  
noceant. Secundò, scriptura. In Psal. Pone Do-  
mine custodiam ori meo, & ostium circumstã-  
tiæ labiis meis. Propter difficultatem custodi-  
di linguam, rogat David Dominum de eius cu-  
stodia. Domini est gubernare linguam. Non suf-  
ficit ad hoc virtus, vel discretio humana. Quis  
dabit ori meo custodiam? ori tuo facito ostia, ut  
scilicet possit custodiri lingua. Omnis natura  
bestiarum, & volucrum, & serpentum, & cæte-  
rorum domatur, & domita est à natura huma-  
na: linguam autem nullus hominum domare  
potest. Et subditur: Est enim inquietū malum.  
Utilis est valde custodia linguæ. Si enim lingua  
debito modo regatur, de fructu eius potest ho-  
mo ditari. De fructu oris sui vnusquisq; reple-  
bitur bonis. Pretiosi fructus linguæ, quam Spi-  
ritus sanctus regit, qui in specie linguæ apparere  
voluit, sunt, modestia in loquendo, oratio, Dei  
laudatio, gratiarum actio, peccatorum confes-  
sio, proximi eruditio, & consolatio. Linguæ uti-  
litatem ostendit Salomon, dicens. Vena vitæ os  
iustic

*Proverb. 19*

*Eccl. 22.*

*Eiusd. 28.*

*Iac. 3.*

*Pro. 12.*

*Pro. 10.*



iusti. Sermo est instrumentum sapientiae: circa *Pro. 10:*  
 quod intendunt tres magnae scientiae: scilicet  
 Grammatica, Logica, & Rhetorica. Et circa  
 idem pro magna parte intendit diuina scientia.  
 Magnum reputatur scire ea quae tres dictae scien-  
 tia circa sermonem attendunt: sed valde ma-  
 gnum est seruire ea quae in sermone diuina scien-  
 tia requirit. Si quis in verbo non offendit, hic *Iacob. 3:*  
 perfectus est vir. Qui moderatur labia sua, pru- *Pro. 10:*  
 dentissimus est, non solum prudens vel pruden-  
 tior. Sermone perpenditur an aliquis sit sapiens.  
 In lingua, sapientia dignoscitur. Ante sermonem *Eccl. 4:*  
 non laudes virum: Hæc enim tentatio est homi- *Eiusd. 27:*  
 num. Hieron. In pondere verborum, probatio  
 existit humanæ vitæ. Valde indecens est, cum  
 custodia linguæ negligitur: & lingua inquina-  
 tioni exponitur. Lingua enim est nobile mem-  
 brum: rationis organum speciale. In quo mem-  
 bro homo specialiter est honoratus à Deo, quod  
 specialiter deputatum est diuino officio, electum  
 specialiter à Spiritu sancto: quo fit instrumentum  
 sapientiae & gratiae, scilicet sermo. Valde seruan-  
 dum est ab iniquatione os humanum, & quan-  
 tum ad labia, & quantum ad linguam. Indecens  
 est valde ibi immunditia propter eius nobilita-  
 tem. Qui ori suo ab iniquatione non parcit, ab  
 homine quasi degenerauit: & in porcum tran-  
 sit. Porcus non plus parcit ori ab iniquatione  
 quam pedi, vbi ponit pedem ponit & os. Lingua  
 quantum ad usum loquelæ naturaliter est orga-  
 num rationis: nec inuenitur naturaliter quan-  
 tum ad usum istum, nisi in habente rationem,  
 ideo à ratione regi debet, & ad eius imperium in-  
 actum



actum suum exire. Cùm ad iumentum non pertineat loquela, iustè posset illi Dominus loquelam auferre, qui vt iumentum factus est: & ratione linguam suam non regit. Cùm in membro isto homo præ omnibus creaturis sit honoratus à Deo, valde ingratus est, si eo Deum inhonorat. Creaturæ irrationales vt aues, lingua sua Deum laudando honorant; vnde multum potest offendi Deus, videns se sola lingua humana inhonorari: à qua maximè debuit honorari. Lingua deputata est diuino officio. Ea enim homo Deum orat & laudat. Quia illa Deus oratur: multum cauendum est, ne illa Deus offendatur: quia (vt ait Gregorius) cùm is displicet, qui ad interpellandum mittitur: irati animus ad deteriora prouocatur. Et quia Deus ea laudatur, à peccato seruanda est: quia non est speciosa laus in ore peccatoris. Cùm electa sit à Spiritu sancto, non debet seruire spiritui maligno. Sermo est instrumentum sapientiæ. Sapientia est in corde quasi in quiete: in sermone verò quasi in vehiculo. Per sermonem enim quasi transfertur de vno in alterum. Etiam est quasi gratiæ vehiculum: quia per sermonem datur audiendi gratia. Omnis sermo malus de ore vestro non procedat, sed si quis est ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus. Vnde verba Christi dicuntur verba gratiæ. Mirabantur omnes in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore Dei. Negligentia circa custodiam linguæ valde periculosa est. Multum enim nocet si non custodiatur. Vnde dicitur de ipsa, quod est inquietum malum, plenum veneno mortifero. Et ibidem dicitur

*In Pastoralis prima p.  
cap. 11.  
Eccl. 15.*

*Ephes. 4.*

*Luc. 2.*

*Iac. 3.*



dicatur: Lingua nostra ignis, vniuersitas iniqui-  
 tatis. *Gloss.* Vniuersitas, quia per eam ferè cun-  
 cta facinora, aut cōtinuantur, vt latrocinia, stu-  
 pra: aut patrantur, vt periuria, falsa testimonia:  
 aut defendūtur, vt eūm quilibet scelus excusat  
 quod cōmisit. Nocet lingua ei qui loquitur, eua-  
 cuando mentem eius bonis. *Bern.* Leuis res est  
 sermo: sed grauit̄ vulnerat: aptissimum eua-  
 cuandis cordibus instrumentum. *Eccl.* 28. Multi  
 ceciderunt in ore gladij: sed non sic quasi qui in-  
 terierunt per linguā suam. In eod. Flagelli plaga  
 liuorem facit: plaga autem linguæ comminuet  
 ossa. Nocet lingua audienti. *Bern.* Vnus est qui  
 loquitur, & tantūm vnum verbum profert: &  
 tamen vnum verbū, vno momento, multitudi-  
 nis audientiū aures dum inficit, animas interfi-  
 cit. Nocet his de quibus loquitur etiā valde re-  
 motis: vt lingua eius qui est in Gallia, nocet ei  
 qui est vltra mare, vel in Hispania, dum eum in-  
 famat. Imo lingua eius qui est in terra, nocet ei  
 qui est in cælo: dum Deum blasphemat. In *Psal.*  
 Posuerūt in cælū os suum, &c. Et notandū quòd  
 cūm homo constet ex corpore & spiritu, sermo  
 qui est eius instrumentum, habet aliquid quasi  
 corporale, scilicet vocem: & aliquid quasi spiri-  
 tuale, scilicet significatiōē: ratione cuius attin-  
 git non solum creaturā, sed etiam creatorē, qui  
 sermone oratur, laudatur, vel blasphematur.  
 Item attingit spiritum creatum. Sermone enim,  
 volūtas vnus spiritus alteri manifestatur. Item  
 attingit non solum præsentiā, sed etiam præ-  
 terita & futura: & non solum propinqua, sed  
 etiam remota: ideo multum potest nocere.

*Gloss. ordinis  
 ibid.*

*In serm. de  
 triplici cu-  
 stodia, scilicet  
 manus,  
 lingua, cor-  
 dis.*

*Sermon. 24.  
 in Cant.*

*paulò ante  
 medium.*



*Ecl. 28.*

Vna mala lingua, scilicet vnus mali consiliarij destruit patriam vnā. Dicitur de lingua tertia. Ciuitates muratas diuitum destruxit.

*Tertia pars huius capituli, quae sunt attendenda in locutione, distinctim explanat.*

*In tract. de  
instruct. no-  
uit. cap. 13.*

**A**D disciplinam linguæ pertinet attendere, quis loquitur, & cui, & de quo, & quid, & vbi, & quando, & quomodo. Circa primum instruit Hugo de sancto Victore his verbis. Qualitas personarum quatuor modis consideratur: scilicet secundum ætatem, secundum scientiam, secundum officium, & secundum conditionem. Secundum ætatem: quia aliud conuenit locutionibus senum, aliud locutionibus iuuenum. Secundum scientiam: quia aliud conuenit locutionibus sapientum, & aliud locutionibus simplicium. Secundum officium: quia aliud conuenit locutionibus eorum qui negotia terrena tractant: & aliud locutionibus eorum qui sanctioris vitæ quieti, & studio contemplationis inuigilant. Secundum conditionem: quia aliud conuenit locutionibus eorum, qui sunt prælati: & aliud locutionibus eorum qui sunt subditi. Senes debent loqui de discretione bene consulendi; iuuenes de instantia benefaciendi. Sapientes de mysteriis scripturarum: simplices verò de exemplis bonorum operum. Hi qui tractant exteriora negotia, de solertia acquirendi: hi qui quietam vitam ducunt, de disciplina bene viuendi. Prælati de diuisione & prouisione rerum: subiecti de obediētia præceptorum. Circa idem instruimur: Non decent stultum verba composita.

*Pro. 17.*

fita.



fita. Non est speciosa in ore stulti parabola. Item: *Eccl. 20.*  
 Quomodo pulchras frustra habet claudus ti- *Pro. 26.*  
 bias: sic indecens est in ore stulti parabola. Et in-  
 telligas stultum, non solum cui deest scientia:  
 sed etiam cui deest bona vita. Circa secundum,  
 scilicet secundum personam cui loquimur, in-  
 struit Hugo de S. Victore his verbis: Boni pra- *In tract. de*  
 uorum colloquia aliquando appetere, aliquan- *instruct. 20-*  
 do vitare debent. Appetere, quando sua exhor- *uit. cap. 14.*  
 tatione illos sperant posse corrigi: & de sua sta-  
 bilitate confidunt, vt non timeant de eorum  
 suggestione praua corrumpi. Quando vero &  
 illorum duritiam, & suam infirmitatem confi-  
 derant: expedit eis vt fugiant: ne dum illos non  
 valent suis admonitionibus corrigere, paulatim  
 incipiant ipsi ad prauitatem illorum declinare.  
 Cum ergo propter nostram ædificationem lo-  
 quimur, cum illis loquamur, quorum doctrina  
 possumus ad virtutem instrui. Cum autem lo-  
 quimur propter ædificationem proximi, cum  
 illis loquamur, quos speramus per nostram ex-  
 hortationem à prauitate sua posse emendari: a-  
 lioquin & sapientes velle docere, superbia est: &  
 obstinatos corripere, insipientia. Circa illud in- *Pro. 23.*  
 struimur: In auribus insipientium ne loquaris:  
 quia despicient doctrinam eloquij tui. Noli ar- *Ibid. 9.*  
 guere derisorem. Cum stulto ne multum lo- *Eccl. 22.*  
 quaris. Nolite sanctum dare canibus: neq; mit- *Matth. 7.*  
 tatis margaritas vestras ante porcos. Canes sunt  
 detractores, porci cõtemptores. Loquens cum *In tract. de*  
 illo, quem sperat exhortatione sua posse corrigi, *instruct. no-*  
 instruitur ab Hugone de S. Victore his verbis: *uit. cap. 14.*  
 Id profecto maius dici conuenit, quod ad illud, *à med.*



in quò tempore plus laborat, malum sanādum, consilio commodiori occurrit. Verbi gratia: Quando constantiam laudare volumus, ad pusillanimes, nō ad superbos sermonem nostrum dirigere debemus: quia cū vitium superbiæ nonnunquam sub prætextu constantiæ se contegat, si superbis cœperimus laudare constantiā, dum eos ad virtutē hortari credimus, amplius eos in suo vitio confirmamus. Exhortemur ergo ad constantiā timidos, ad timorem superbos, ad frugalitatē prodigos, & ad liberalitatem auros. Similis instructio habetur: Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, & cum iniusto de iustitia. Admonitio debet esse secundum defectum gratiæ, quem habet ille quē admonemus. Item secundum capacitātē auditorum, formādus est sermo doctorum: vt dicit Greg. Et hoc non solum quantum ad sublimitatē vel subtilitatē doctrinæ, sed etiam quantum ad prolixitatē. Aliqui minus capacibus tot & tanta dicere volūt, quod nihil retinent. Ipsi volunt ponere dolium vnum vini in lagenā vnā, vel cyphum vnū. Attendere debet etiā qui loquitur, vt sermo eius materiæ congruat. Senec. Vitiosum est in re seria delicatum inferre sermonē. Non decet etiam cū de diuinis loquimur, vt exemplis vilibus vtamur. Reprehensibile est etiam, circa paruā negligentiam nimium zelum ostēdere. Alij quærunt ensē ad muscā occidendam, & securim ad ouū frangendum. Tales sunt qui erga modicā negligentiam ita mouētur, ac si esset magnum peccatum: quod non debet fieri, maximè cū hoc facile potest corrigi. Circa quartum, scilicet circa id

*Ecc. 37.*

*In prologo 3.  
prim. in pasto. in med.*



ea id quod dicendum est, instruimur: Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Semper vester sermo in gratia sit sale conditus. Benedictus in regula sua: Scurrilitates vel verba odiosa, & ad risum mouentia, æterna clausura in omnibus locis damnamus: & ad tale eloquium discipulum os aperire non permittimus. Bern. in lib. de consideratione: Inter sæculares nugæ sunt nugæ: in ore sacerdotum blasphemiam. Interdum si incidant, ferendæ fortasse, referendæ nunquam. Consecrasti os tuum Euangelio: iam talibus aperire illicitum est: affuescere sacrilegium. Idem: Verbum scurrile, quod faceti urbanive nomine colorant, non sufficit peregrinari ab ore: etiam ab aure relegandum est. Fædè ad cachinnos moueris: fædius moues. Tacendum esse etiam propter defectum intelligentiæ, ostenditur; Si est tibi intellectus, responde proximo tuo: sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris verbo indisciplinato. Propter reuerentiam auditorum tacendum esse etiam, ostenditur; In medio seniorum ne adicias loqui. Quod propter obstinationem malitiæ sit tacendum, ostensum est prius. Circa modum loquendi instruit Hugo de sancto Victore his verbis. Modus loquendi in tribus consistit: hoc est, quo gestu, quo sono, qua significatione quid dicatur. Disciplina iubet, ut loquentis sit modestus gestus & humilis, sonus demissus & suavis, significatio vera & dulcis. Modestiam debet habere gestus loquentis, ut nec inordinate, nec impudicè, nec turbulentè inter-

*Eph. 4.**Coll. 4.**Cap. 6. in fine illius.**Lib. 2. paulo à fine illius**Eccl. 5.**Eccl. 11.**In tract. de instruct. nouit. cap. 17. in princip.*



loquendum membra moueat: aut aliqua indecenti conformatione, aut transmutatione vultus, prolationem sui sermonis imminuat. Humilis debet esse gestus loquentis, vt apud auditores gratiam sermo eius inueniat. Sonus loquentis, debet esse remissus: ne strepitu aut immoderata clamofitate auditores suos aut iniuste terreat, aut iuste offendat. Porro detrahere vel detrahentem audire, quid horum damnabilius sit, non facile dixerim. Seneca. Sermones vtilis magis quam facetos & amabiles, amatores potius quam obsecundantes. Idem: Si tempus iocos exigat, hos cum dignitate sapientie gerere. Non erit tibi scurrilitas, sed grata vrbalitas. Sales tui sine dente sint: ioci tui sine vilitate. Idem: Non sis aliorum curiosus scrutator, neque acerbus reprehensor: sed sine reprehensione & exprobratione correptor: ita vt admonitionem hilaritate praeuenias: & errori facile veniam dato: nec extollas quemquam, nec deicias. Requirenti facile responde, contententi facile cede: nec in iurgia detractionesque descendas. Idem: Rari sermonis sis ipse, sed loquentium patientis; seuerus sis, non saeuus, sed hilarem non aspernans. Circa locum vbi loqui debemus, instruit Hugo de sancto Victore his verbis: Cum aliquid dicere volumus, prius vbi illud dicere conueniat consideremus. Nam quaedam sunt loca, vbi silentium seruandum est: quaedam vero in quibus humanos sermones, id est, confabulationes edere ad alterutrum non licet: exceptis his verbis, quibus homo cum Deo, vel ad Deum loquitur, quando in orationibus vel in

lectioe

*In tract. de  
instruction.  
quous. ca. 15.  
in princip.*



lectionibus, sitie in hymnis & canticis, manifestè  
 vel occultè prolatis Deo famulatur. Vnde &  
 beatus Augustinus in regula: in oratorio nihil  
 agendum esse dicit, præter id ad quod factum  
 est. Et intelligit illud August. in oratorio nemo  
 aliquid agat, nisi ad quod factum est: non solum  
 de opere, sed etiam de locutione. Item Hugo:  
 Non debemus ea quæ sunt pluribus dicenda, in  
 occulto edere: nec ea quæ sunt paucis reuelan-  
 da, in manifesto propalare. Sapiens: Quidam ea  
 quæ solis amicis committenda essent, his quos  
 habuerunt obuiam, narrant. Non possunt ali-  
 qui auditum verbum tenere. Sagitta infixæ fe-  
 mori canis: sic verbum in ore stulti. In eodem:  
 A facie verbi parturit fatuus, parturiens non  
 quiescit donec partum emiserit: nec fatuus do-  
 nec verbum protulerit. Attendendum est etiam  
 tempus loquendi. Sermo oportunus est opti-  
 mus. Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur  
 verbum in tempore suo. Homo sapiens tacebit  
 vsque ad tempus. Ex ore fatui reprobabitur pa-  
 rabola, quia non dicit illa in tempore suo. Tem-  
 pus tacendi, & tempus loquendi. Hugo de san-  
 cto Victore: Tempus tacendi, tempus loquendi  
 præcedere debet: quia prius per silentium, tem-  
 pore tacendi discitur: quod postea per verbum,  
 tempore loquendi proferatur. Aliquando de-  
 bemus tacere, quia alter prior cepit loqui: ne  
 forte si sermonem verborum nostrorum prola-  
 tione interrumpimus, & eum qui loquitur, &  
 eos qui audiunt pariter offendamus. Aliquan-  
 do tacendum est: quia ad id quod dicere volu-  
 mus, animos auditorum paratos adhuc non esse

*In 3. regula  
non procul  
à princip.*

*Senec. epist.  
3. à med.  
Eccl. 19.*

*Pro. 15.*

*Ibid. 25.*

*Eccl. 20.*

*Ibid.*

*Eccl. 3.*

*In tract. de  
nouitiorum  
instruct. ca.  
16. tom. 2.*



consideramus. Aliquando tacendum est: propter multiloquium vitandum, vel quia ipsi qui locuturi sumus, nōdum apud nosmetipsos congruam loquendi formam inuenimus, quia profectō animus auditorum magis offenditur, si sermo qui ædificare debet, confusus & inordinatus proferatur. Aliquādo tacendum est: quia hi qui præsentes habentur, nequaquam tales sunt, ad quos verbum debeamus facere. Quod duobus modis fieri potest: scilicet vel dum reuerentia dignitati personę impenditur: vel dum malitia incorrigibilis, & ideo indigna admonitione existimatur. Et subdit; quōd sermonem eorum qui priores nobis cœperunt loqui, non debeamus interrumpere, ostendit Iob: qui cū de disciplina sua & aliorum reuerentia erga se loqueretur, inter cætera sic ait: Qui me audiebant: expectabant sententiam meam: & intenti tacebant ad consilium meum, &c. Sæpe propter infirmitatem auditorum tacendum est, vt Dominus suo exemplo docet: qui cū Apostolos suos adhuc imbecilles, & ad sublimioris doctrinæ eruditionem imparatos aspiceret, ait: Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modō. Multiloquium timendum esse insinuat Salomon, dicens: In multiloquio non deerit peccatum, qui autem moderatur labia sua, prudētissimus est. Vnde de Christo legitur: Non clamabit. Seneca. Vox fit sine clamore. Suavis debet esse: ne prolationis asperitate tantō fiat animis audientium onerosior, quantō ad aures durior venit & iniucundior. Significatio, id est, sententia sermonis debet esse vera, Aug. in libro de

*Iob 29.*

*Ioan. 16.*

*Pro. 10.*

*Isa. 42.*



de doctrina Christiana: Minus intelligantur, minus placeant, minus moueant quæ dicantur: vera tamen dicantur & iusta. Hugo de sancto Victore: Cum veritate necesse est vt sermo loquentis dulcedinem habeat: quia sæpe etiam veritas auditori amara efficitur, si aut sine ratione, aut sine dilectione, hoc est, si vel importunè vel impie contra eum proferatur. Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. qui sapiens est corde, appellabitur prudens: qui dulcis est eloquio, maiora reperiet. Magis enim proficiunt, qui habent dulcedinem linguæ, quàm qui habent magnam sapientiã in corde. Et notandum quòd sermo noster debet esse purus. Purus sermo, pulcherrimus, firmabitur à Domino. Purus debet esse à falsitate, purus à noxietate proximi, & purus à contumelia Dei.

*In tract. de  
instruct. no-  
uit. cap. 17.  
circa med.  
Eccl. 6.  
Ibid. 16.*

*In quarta parte huius capituli, quatuor quæ multum ad linguæ custodiam valent, enumerantur.*

**Q**uatuor sunt, quæ multum valere possunt ad linguæ custodiam. Primum est, quod ante portam oris barræ ponantur. Secundum est, vt porta oris rarò aperiatur. Tertium est, vt aperta porta citò claudatur. Quartum, vt in ea clavis habeatur. Quasi barræ ante portam oris, sunt firma proposita declinandi illas personas, cum quibus per linguã peccare solemus, vel loca illa in quibus habemus occasione peccandi per linguam; Vel tenendi silentium in illis horis, in quibus homo facilius per linguam labitur: vt est hora post sumptionem cibi

& po-



*Pro. 18.**Jacob. 1.**Pro. 10.**Eccl. 4.*

& potus, & alia similia proposita salubria, valentia ad custodiam linguæ. De his barris habetur: Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma, & iudicia quasi vectes vrbium. Proposita ex iudicio rationis facta, sunt quasi vectes vel quasi barræ. Rarò aperienda est porta oris, & citò claudenda. Sapiens: Ad summam perfectionem te volo esse breuiloquum, rariloquum, & submissa voce loquentem. Sit omnis homo tardus ad loquendum. Seneca: Tardiloquum te esse iubeo, & propè erit tibi Deus. Idem: Aurem verbis frequentius, quàm linguam accommoda. Sicut multiloquiù frequenter habet peccatum, secundum illud: In multiloquio non deerit peccatum: sic breuiloquium valet ad hoc, vt caueatur peccatum. Triplicem clauem debet habere porta oris. Primam in arca cordis. Secundam in manu Prælati. Et tertiam in manu Dei. Locutionem viri religiosi debet præcedere mentis deliberatio, id est, prius veniat sermo ad lumè quàm ad linguam. Eccles. 5. Ne temerè quid loquaris. Noli citus esse in lingua. Eiusd. 21. Verba prudentum statera ponderabuntur. Sapiens habet os in corde, in cordis scilicet potestate & dispositione: stultus cor in ore. In eodem: In ore factorum cor illorum: & in corde sapientum os illorum. Religiosus etiam antequam loquatur, à Prælato suo licentiã debet petere. Qui nesciente & nolente Prælato ad loquendum portam oris aperit, postquam clauè ei tradidit, fractor templi spiritualis esse videtur, & quasi fur, faciendo clauem contra clauem. Orationem etiam debet ad Deum præmittere, cuius est linguam gubernare



nare: vt linguam regat, ne in ea offendat. In Psal.  
Domine labia mea aperies.

*Quinta pars huius capituli, quantum valet claustrale  
silentium ad lingua custodiam: bonaq; ex eiusdem  
custodia prouenientia lucide ostendit.*

**C**irca claustrale silentium notandum, quod  
pro eius obseruantia zelare multum de-  
bent Prelati, qui claustra habent in sua custodia.  
Claustrum absque obseruatione silentij, est ve-  
lut equus sine freno: Si equis frena in ora mitti- *Iac. 3.*  
mus, ad consentiendum nobis, & omne corpus  
eorum circumferimus, & cetera. Sessor equi li-  
cet cæteris membris eius libertatem concedat,  
ori tamen frenum imponit. Sic rector claustri,  
frenum silentij debet ori imponere. Absq; fre-  
no silentij vana est religio: Si quis putat se reli- *Iacob. 1.*  
giosum esse, non refrenans linguam suam, sed  
seducens cor suum: huius vana est religio. Reli-  
gio absque silentio, est quasi claustrum habens  
guerram absque porta, & absq; muro. Memen- *Iob. 40.*  
to belli, nec vltra addas loqui. Ori tuo facito o- *Eccl. 28.*  
stia. Sicut vrbs patens, & absque muri ambitu: *Pro. 25.*  
ita vir qui non potest in loquendo cohibere spi-  
ritum suum. Religiosus vir qui non seruat silen- *Iob. 30.*  
tium, potest dicere illud: Quasi rupto muro &  
aperta ianua irruerunt super me. Silentium, quasi  
bestiam crudelem & indomabilem, lingua in- *Iacob. 3.*  
clusam custodit: Linguam nullus hominum  
domare potest. Foueam obstruit, per quam in- *Pro. 12.*  
finiti perierunt: Propter peccata labiorum rui- *Eccl. 14.*  
na proximat malo. Beatus qui non est lapsus  
verbo ex ore suo. Silentium os claudit, vnde  
flamma

flamma



*Jacob. 3.*

flamma infernalis exit. Lingua ignis est, inflama-  
mata à gehenna. Silentium malitiam suffocat.

*Eccl. 19.*

Qui odit loquacitatē, extinguit malitiam. Lin-  
guam maledicam emendat. Hieronymus: Lin-  
guam maledicam indictum emendat silentium.

*Isa. 30.*

Hominem roborat. In silentio & spe erit forti-  
tudo vestra. Sicut ad fortitudinem obsessorum  
in castro valet clausura bona cum forti adiuto-  
rio: sic ad spiritualem fortitudinem valet silen-  
tium cum spe de celesti adiutorio. Abbas Pastor.

Omnis labor quicumque euenerit tibi ex taci-  
turnitate, superabitur. Sicut pugil nunquam vel  
rarò vincitur, nisi verbum malum dixerit: sic  
vix vincitur homo à diabolo, si à verbis malis  
cauerit. Claustrum pacificat. Prouerb. 26. Qui  
imponit stulto silentium, iras mitigat. Silentium

diuino eloquio auditum præparat. Tren. 3. Bo-  
num est præstolari cum silentio salutare Dei.  
Verbum increatum non reuelat secreta sua in  
tumultu. Ecclesiast. 32. Vbi auditus non est, non  
effundas sermones. 1. Regum 3. Loquere Do-  
mine quia audit seruus tuus. Silentium seruo-  
rem deuotionis seruat. Sicut solet obstrui vas, in  
quo fit vinum ferratum, vt vinum fit fortius: sic  
oportet vt claustralis seruet silentium, vt seruo-  
rem deuotionis fit in eo. Si verò os eius ad loquaci-  
tatem fit apertum: quidquid deuotionis est in  
eo, exhalat. Eccles. 20. Gratia fatuorum effun-  
dentur. August. Loquela fit in necessitate, taci-  
turnitas in iocunditate. Ad taciturnitatem mo-  
nemur exemplo Christi: Quasi agnus coram  
tondente se obmutescet, &c. Gloss. Pilato vel  
Herodi pauca respondit, ne salus humani gene-  
ris

*Isa. 53.**Glos. ord.**ad illud, nō**aperuit os**suum.*

Herodi pauca respondit, ne salus humani gene-  
ris



ris differretur. Libenter ergo & tu tacere debes: ne impediatur salus tua. Abbas Agathon per triennium lapidem in ore suo mittebat, donec taciturnitatem disceret. Qui non habet discretionem loquendi, habeat discretionem tacendi. Seneca. Taciturnitas homini stulto pro sapientia est. Prouerb. 17. Stultus si tacuerit, sapiens reputabitur. Rarò tamen gratia tacendi in stulto inuenitur. Sapiens: nemo stultus tacere potest.

*De disciplina in comestione. Et primo disciplina in mensa commendatur.*

## CAPVT VI.

**D**isciplina in mensa multum est commendabilis. Ipsa in loco illo immunditiam cauet, in qua multum hominibus displicet, scilicet ad mensam. In membro illo etiam munditiam seruat, in quo immunditia maximè indecens est, scilicet, in ore. Per eam, offensam Dei cauemus, quando eam maximè debemus cauere, scilicet quando bonis eius vtimur. Magna peruersitas est Deum offendere, cum in mensa eius sumus. Cauent latrones aliquot diebus, ne eis noceant, cum quibus comedunt. Per eam etiam fit, vt cum reficitur corpus, reficiatur & animus. Iustus comedit & replet animam suam. Ipsa etiam facit, vt cum pascitur homo, pascatur & *Pro. 13*  
Deus. Puritatem enim seruat, qua delectatur Deus. Canticorum 2. Qui pascitur inter lilia, &c.

